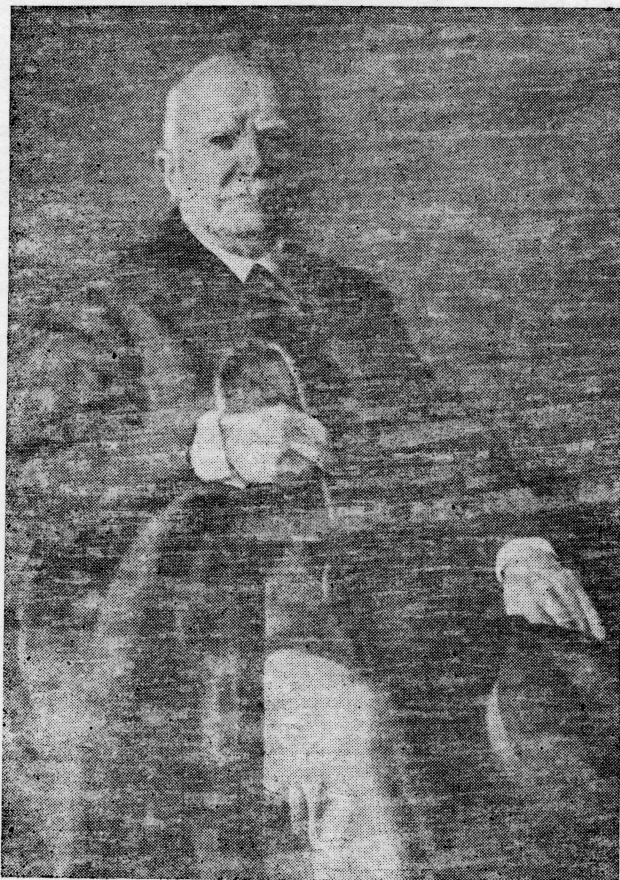

Naš veliki rodoljub Miho Mihanović

III

Miho, brat Nikole, poznat je kao vrlo radišan, odvažan, energičan i sposoban organizator na poslovnom polju. On je poput svog brata Nikole postigao veliki ugled i bogatstvo u Argentini, te su ga mnogi naši iseljenici zamjenjivali sa bratom Nikolom i u čestim slučajevima nijesu ih znali razlikovati.

Velike poslovne uspjehe postizavao je Miho svojom općom kulturom. Prožet narodnom sviješću odvažno i u svakoj prigodi stajao je na braniku narodne borbe za slobodu u svojoj rođenoj domovini. Zналаčki i svojim autoritetom povezivao je naše iseljenike, pomagao je iseljeničke organizacije i preko njih budio svijest i razvijao ljubav prema svojim starijim običajima i jeziku, pre-

ma svom narodu i domovini koju je neizmjereno volio i pomagao.

Prilike u kojim je Miho živio bile su povoljnije od brata Nikole, pa je on mnogo radio na korištenju tih uvjeta za svoj materijalni i kulturni uspon. Shvativši da je naobrazba i znanje jezika važno za poslovnog čovjeka odao se marljivo i predano svom ličnom usavršavanju. Na to ga je nagovorio brat Nikola, koji ga je naveo da uči i da završi školu. Bio je svijestan poteškoća koje je on proživio zbog neznanja. I zaista u tome je Miho uspijevaao. Po prirodni imao je naklonost za savladavanje jezika, pa je brzo naučio i poznao više jezika: španjolski, francuski, portugalski, talijanski, engleski, a na hrvatskom jeziku je stalno razgovarao sa svojim zemljacima i prosvjetno djelovao u našim iseljeničkim kolonijama u buđenju rodoljubivih osjećaja. Vrlo poslovan čovjek prožet snalažljivošću, poduhvatima i poslovima stalno je nalazio vremena za čitanje i za upoznavanje prilika u kojima naši iseljenici žive. Interesirao se i pratio stanja i događaje u svojoj staroj domovini. U školu je išao neredovito, ali je sam mnogo učio i radio i postao vrlo obrazovan čovjek širokih pogleda i saznanja.

Od petero braće Miho je najmlađi. Rodio se u Dolima 6. listopada 1862. godine. Za njegova djetinjstva nije bilo škole u selu, kao ni na širem području. Kada mu je bilo osam godina otac ga povede kod župnika i kod njega je dvije godine dogovorno dolazio učiti čitati i pisati. Župnik Don Jura Montine iz Korčule razgovarao je s Perom, koji je želio svog sina Miha negdje poslati na rad, jer kod kuće mu nije bilo od koristi da stoji, niti je tu bilo izgleda za neki bolji život. U tom nastojanju dođe u vezu sa obitelji trgovca Antona Cvjetuše u Korčuli, gdje Miho dođe kod njega u desetoj godini života. Radio je u dućanu razne pomoćne poslove. Vrlo bistar pokazivao je naklonost za učenje, pa je odlazio kod prof. Frana Franciskovića koji ga je učio hrvatski i talijanski jezik i podučavao u računu i u drugim predmetima.

Nakon dvije godine boravka u Korčuli braća Ivo i Nikola pozovu Miha da dođe k njima u Argentinu, zajedno sa bratom Bartulom. Ova poruka brzo se ostvarila i 1874. godine otplovi Miho i Bartul put Južne Amerike. Odlazak im je bio sasvim drugačiji od starije braće, jer su odlazili na poziv i na sigurno mjesto dolaska i rada kod svoje braće. Na taj način napustili su svoje rodno mjesto unaprijed računajući da će im tamo biti glavno prebivalište, sigurnija zarada i bolji život, te da će svi skupa moći osigurati dobar život sebi u novoj domovini i svojim koji ostaju na malom imanju u starom kraju. Najprije su došli kod brata Iva u Rio de Janeiro. Tu Miho ostane da radi s bratom Ivom, a Bartul otputuje bratu Nikoli u Buenos Aires. Poslije par mjeseci Miho i brat mu Ivo pođu u Buenos Aires k braći Nikoli i Bartulu. Miho je bio vješt poslu i rado se upoznao sa životnim prilikama u novoj zemlji. Iako je kratko boravio u Rio de Janeiru dobro je naučio portugalski jezik, što mu je kasnije mnogo olakšalo kada je počeo poslovat s Brazi-

lom, te na tim osnovama se mogao dalje, brže i lakše snalaziti u savladavanju jezika.

Kada je Miho došao u Benos Aires 25. studenoga 1874. godine Nikola ga je odmah upisao u školu. Shvaćajući na kakve poteškoće nailazi nepismen čovjek u poslovanju i u stranom svijetu, smatrao je da je najbolje da mu pomogne na taj način što će mu omogućiti da završi školu, da se dobro opismeni, nauči jezike i stekne potrebno znanje, koje će mu olakšati u poslu i u odnosima s poslovnim ljudima i uopće u radu s našim i ostalim svijetom. Poslije jednogodišnjeg redovnog pohađanja osnovne škole nekoliko godina privatno je učio knjigovodstvo, administrativno poslovanje i engleski jezik. Sve troškove školovanja i uzdržavanja plaćao je Nikola, koji mu nije dozvoljavao da radi već samo da uči i da se osposobljava za život i kasnije poslovanje.

Nakon ovog perioda Miho se zaposli u ljekarnu Miha Perlendera, a zatim u ljekarnu Miha Roka. Ovo zaposlenje osigurao mu je brat Nikola želeći da postane apotekar. Nije mu se želja ostvarila jer je Miho poput ostale braće želio da se oda pomorstvu, da trguje i da radi na dinamičnijem poslu. Snalazljiv, bistar, odvažan i radišan zadovoljio je svoje biće kada se zaposlio uz brata Iva kao komesar na jednom parobrodu.

Budući su braća Mihanović osigurali ekonomsko stanje i razvili zapažene poslove došli su do ideje, da se više ne vrate u staru domovinu, već da u novoj domovini unaprijede svoje poslovanje i osiguraju budućnost sebi i svojim potomcima. U takovim razmišljanjima Nikola odlučio da i roditelje dovede k sebi kako bi zajedno živjeli, i roditelji bili oslobođeni težeg života u Dolima. U tom nastojanju, i u dogovoru s braćom, Nikola uputi Miha 1881. godine u Dole da nagovori roditelje i da zajedno dođu u Buenos Aires.

Dolazak Miha u Dole izazvao je veliko veselje i znatiželju kod mještana i kod ostalog stanovništva bliže i šire okolice. Redale su se posjete, razgovori, susreti, pa i odluke pojedinaca da krenu u strani svijet, poput braće Mihanović, kako bi u novim uvjetima i oni poboljšali i unapredili sebi i svojima život.

Miho je upoznao roditelje o namjeri brata Nikole i ostale braće, te je nastojao da ih nagovori i pripremi za odlazak u Južnu Ameriku. Prikazao im je želju da zajedno žive, jer je teško više misliti na povratak sinova u Dole, gdje nema uvjeta za rad, a tamo u stranom svijetu su razvili poslovanje i stekli mogućnosti daljnjeg materijalnog razvitka. Međutim sva ta nastojanja nijesu mogla privući stare roditelje i da se odluče da napuste svoje staro ognjište. O tome je Miho obavijestio brata Nikolu. Dok je očekivao odgovor obilazio je Dubrovnik i okolicu, razgovarao s ljudima i u društvu s roditeljima provodio dane u svom rodnom kraju iz kojega je otišao mlad, a sada mu se sve više pobuđivala ljubav prema roditeljima, rodnoj kući i lijepom primorskom kraju.

Kada ni preporuke u pismu brata Nikole nijesu pomogle utjecati na roditelje, koji su ostali odlučni da ostanu i žive u Dolima, Miho se vratio i povede sestru Anu, najmlađeg člana u obitelji. Roditeljima je bilo teško rastati se od jedine kćerke, ali voljeli su ostati sami nego li napustiti svoje rodno selo Doli.

Po povratku u Buenos Aires Miho se odmah prihvatio posla i došao je za komesara na bratov brod »Tore«. Na brodu je radio vrlo energično i počeo postizavati prve uspjehe. Na parobrodu je plovio od 1881. do 1884. godine, pa sa tadašnjim agentom broda Filipom Coronti osnuje argentinsku firmu »Coronti y Mihanovich« i nastani se u Bahixa Blanca. Poslije četiri godine otkupi interese u firmi, te 1888. godine Miho preuzme sam firmu i s njome rukovodi pod nazivom »Miguel Mihanovich«.

Nikola Mihanović 1886. godine proda brod »Tore« firmi »Bonco y Moreno«, od koje Miho 1888. kupi polovinu parobroda od svoje uštedevine i zarade. Dođe u Buenos Aires i osnuje podružnicu svoje firme, koja je imala sjedište u Bahixa Blanca. Da bi dobio na vremenu i da bi smanjio troškove ukrcaja i iskrcanja parobroda, koji je prevozio teret iz Bahixa Blanca do Buenos Airesa i obratno, kazivao je: »... letio bih željeznicom u Buenos Aires, da ga prestigнем, dočekam i udesim sve što treba za iskrcavanje parobroda, a kada bi ga nakrcao u Buenos

Airesu, onda bih opet letio put Bahixa Blanca — radio sam kao mašina, a letio kao vjetar.«

Radeći tako dođe u mogućnost veće zarade i 1890. godine kupi drugu polovinu parobroda »Tore« od suvlasnika Martina Bonco. Linija koju je održavao parobrod »Tore« zvala se »Compania de navegacion Su Atlantica«, koju je osnovao Miho Mihanović 1. siječnja 1889. godine sa kapitalom od 100.000 funti sterlinga. Poslije tri godine kupi novi parobrod i daje mu ime »Vaca«.

Miho neumorno radi, gradi prugu do Carmena de Patagones i Viedma na teritoriju Rio Negro. Godine 1897. kupi parobrod i daje mu ime »Sud«. Poslovanje društva sve se više razvija i proširuje se poslovne veze do Rio de Janeiro. Društvo kupi novi parobrod imenujući ga »Juanita«, a u Engleskoj naruči gradnju parobroda od 2500 tona prilagođen navigaciji niz brazilsku obalu za prevoz žive stoke. Uputstvo za gradnju parobroda dao je Miho Mihanović. Parobrod je dobio ime »Dalmata«. Flota se 1903. godine povećava sa još jednim parobrodom imenom »Pamona«. Društvo povećava sve više kapital prevozom žive stoke i ostalog tereta, te nastoji razviti poslovanje kupnjom novih parobroda. Tako društvo nabavi parobrod od 2300 tona i daje mu ime »Ternero«. U to vrijeme proda parobrode »Tore«, »Sud«, »Vaca«, a 1906. godine kupi tri lanče po 215 tona, koje se nazivaju: »Oveja«, »Cabra« i »Cornero«. Kako se vidi parobrodi nose imena: tele, krava, ovca, koza i ovan, jer je Miho Mihanović na neki način htio izraziti poštovanje prema ovim životinjama koje su parobrodi prevozili uzduž brazilске obale, te mu omogućili zaradu i stjecanje kapitala za razvitak društva.

»Sud Atlantica« nastavlja razvitak poslovanja, te 1907. godine izgradi veliki gat u Carmen de Patagones za pristajanje brodova i nabavi tri nove lanče po 230 tona dajući im imena: »Leon«, »Leopardo« i »Puma«.

Prolazile su godine i društvo »Sud Atlantica« sve se više razvijalo pod rukovodstvom njegovog jedinog vlasnika Miha Mihanovića. Poslije dvadeset godina uspješnog rada i napredovanja 1909. godine Miho pretvara ovo društvo u anonimno akcionarsko društvo, ali on i nadalje rukovodi društvom i ima vlast nad njegovim upravljanjem. Društvo nabavlja nove veće parobrode za prevoz putnika i robe. Otvara nove trgovačke i putničke linije argentinskih luka na Atlantskom oceanu u Buenos Airesa, a kasnije i između Buenos Airesa i većih luka Brazila. Iz godine u godinu raste broj sve većih parobroda, uvode se nove linije i društvo postaje sve moćnije. Kupuju se i grade parobrodi i plovne jedinice raznih vrsta, te 1916. godine društvo raspolaze sa devet parobroda, 18 lanča i dva remorkera — ukupno 29 jedinica sa preok 22.000 tona.

Za vrijeme prvog svjetskog rata Miho Mihanović uspostavi parobrodsku liniju sa Evropom. U to vrijeme parobrodi su dostigli veliku cijenu, a i prevoz robe donosio je veliku zaradu. Međutim Miho se odlučio, baš tada kada je mogao dobro zarađivati, prodati dobar dio svoje flote. Zbog čega je to učinio mnogi su se pitali, ali on je svima odgovarao: »Za uspjeh u poslu nije dosta znati kupiti, nego znati u pravi čas prodati.« Parobrode treba kupovati kad su posli najslabiji, a prodavati ih kad su posli najbolji. Ja sam svoje baš u to vrijeme prodao.« »Sud Atlantica« sa ostalim svojim plovnim jedinicama nastavila je uspješan rad do 1920. godine, kada je Miho Mihanović, na ponudu društva Compania Argentina de Navegacion Nicolas Mihanovich, pristao da proda sve svoje interese. Od tada »Sud Atlantica« radi kao filijala ovog najvećeg parobrodarskog društva u Argentini.

Miho Mihanović poslije 31 godine napornog i uspješnog rada posvećuje se upravljanju svojim imanjem. Sve više dolazi do izražaja njegov rad sa iseljenicima i iseljeničkim organizacijama. Na tom polju sa svojim rodoljubivim radom i autoritetom postizavao je mnoge uspjehe u rješavanju pitanja u interesu našega naroda u borbi za oslobođenje od tuđina. Za vrijeme prvog svjetskog rata nalazio se na čelu naših iseljeničkih organizacija koje je obuhvaćala Jugoslavenska narodna obrana na Južnom Atlantiku, dok je Pasko Baburica bio na čelu iseljeničkih organizacija Jugoslavenske narodne obrane na Južnom Pacifiku. Neumorno radeći na osnivanju ogranka Jugoslavenske narodne obrane, na okupljanju iseljenika u akciji

za pomoć narodima u staroj domovini za oslobođenje i u borbi za pravilno rješavanje pitanja stvaranja slobodne Jugoslavije, zajednice-ravnopravnih naroda, Mihanović je doprinio znatan udio našoj stvarnosti i istakao se svojim rodoljubivim radom sve do svoje smrti. Njegovo ime spominjalo se širom iseljeničkih naseobina u Južnoj Americi, na dubrovačkom i širem području. Njegov rodoljubivi rad sadržajan je i vrlo koristan na povezivanju naših iseljenika i na njegovanju rodoljubivih osjećaja u našim iseljeničkim kolonijama pomažući materijalno i moralno svaku iseljeničku akciju na osnivanju i u radu organizacija, društava, klubova, pripomoćnih organizacija, u gradnji prosvjetnih domova itd.

Miho Mihanović u svom poslovanju veliku pažnju obratio je kapetanima i svim ljudima koji su radili na brodovima. Smatrao je ako su oni zainteresirani i oduševljeni svojim radom, onda će i rezultati njihova rada biti veći i za njih i za njega korisniji. Zbog toga Miho ih je dobro plaćao za svaki prekovremeni rad, što mu je donijelo velike prihode i to je bilo znatno sredstvo da se suprotstavi i moćnim društvima, koja nijesu znala u čemu je tajna brzog kretanja i poslovanja njegovih plovnih jedinicama.

Koliko je Miho polagao važnosti svojim ljudima najbolje se vidi od one godine kada je svoje društvo »Sud Atlantica« pretvorio u anonimno akcionersko društvo. Tada je Miho kapetanima, činovnicima i drugim svojim radnim ljudima, prema rangu godina službe i zaslugama, darovao izvjestan broj akcija, koje su im donosile dobit. Jednom prigodom prišao je našem iseljeniku J. F. Lupisu-Vukčiću, kako im je rekao: »Vaše akcije nose te i te brojeve. One su vaše, vi ste svlasnik u mom društvu prema broju vaših akcija. Ali one za vas ostaju u mojoj kasi, da ne bi došle u čije tuđe ruke...«

Da bi pomogao svojim ljudima u slučaju kakve potrebe i nevolje jedan dio dobiti išao je u pripomoćnu blagajnu. Ova blagajna bila je pri društvu. Kada je Miho Mihanović prodao svoje interese i kada je društvo 1920. godine prešlo djelovati u njegovoj vlasnosti, podijelio je dobit od akcija i blagajničku uštedu svim ljudima koji su radili na njegovim brodovima i u društvu u ukupnom iznosu od 890.000 pesosa. Njegov ljudski odnos prema radnim ljudima u njegovom društvu i nagrađivanje za po-

sebne radne zasluge doprinijelo mu je velike dobiti, ugled i poštovanje. Njegovo ime spominje se i danas među starijim našim iseljenicima u Južnoj Americi i u rodnom kraju. Bio je član raznih jugoslavenskih socijalnih, kulturnih, zdravstvenih i drugih organizacija, društava i klubova, koje je materijalno pomagao i svojom aktivnošću doprinio udjela u njihovom radu i uspjesima. Zbog toga njegovo ime ostalo je zabilježeno u mnogim listovima i knjigama na trajnu uspomenu i prilog našoj i argentinskoj povijesti.

Vijest o njegovoj iznenadnoj smrti koja je nastupila 6. ožujka 1938. godine u Mar de Plati, gdje se nalazio na ljetovanju, tužno je odjeknula među svima koji su ga pomagali i za njega znali. List »Sokolska zastava« krajem 1938. godine u Buenos Airesu u povodu njegove smrti, pored ostaloga, piše, kako se Miho posljednje vrijeme bavio mišlju da »napravi jednu zadužbinu« kao trajan spomenik za svoje sunarodnjake, to jest da za Sokolsko društvo Buenos Aires I. i za Jugoslavensku iseljeničku zaštitu, napravi jedan zajednički Dom, koju zamisao je namjeravao oživotvoriti nakon svog povratka sa ljetovanja . . . « List »Argentinske novine« u Buenos Airesu od 12. ožujka 1938. u povodu smrti velikog filantropa Miha Mihanovića naglašava, pored ostaloga: » . . . Pok. Mihanović bio je veliki rodoljub. Obilno je pomagao mnoge kulturne, humanitarne i karitativne institucije, koliko argentinske, toliko naše iseljeničke i u starom kraju, pa je pomogao svoju bližu i daljnu rodbinu, kao i uže siromašne zemljake. Pok. Miha Mihanovića je resila i ta odluka, da je sve što je davao, davao od srca, i nikad nije svoje rodoljublje dizao na velika zvona niti je tražio naknadu i hvalu . . . « Bio je dobrotvor Hrvatskog radiša u Zagrebu. Uvijek se živo interesirao za društveni i gospodarski život i uvijek je bio pripreman da pomogne korisnu narodnu akciju u iseljeništvu i u staroj domovini. »Sokolska zastava« glasilo jugoslavenskog sokolskog društva Buenos Aires travnja 1938. I ističe: » . . . Može se iskreno ustvrditi, da je pok. brat Mihanović, za svog života dao više za naše nacionalne ustanove i pokrete, nego li ikoji Jugoslaven na svijetu, pa će zato njegovo ime ostati na trajnoj uspomeni u našoj i argentinskoj historiji; o čemu dovoljno govore mnogi lijepi posmrtni nekrolozi u ovdašnjoj i domovinskoj štampi. . . «